

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

ANULU LVII

Nr. 275.

Brașov, Vineri, 16 (28) Decembrie

1894.

„Gazeta“ iese în săptămână.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.

N-rii de Duminică 2 fl. pe an.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 3 franci.
Se primumără la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectorii.

Abonamentul pentru Brașov:

a administrațiune, piața mare,
Târgul Inului Nr. 39 etajul
I.: pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. — Ună exemplară 5 cr. 7 a.
c'eu 15 bani. Atâtă abonamen-
tole câtă și inserțiunile sunt
a se plăti înainte.

Infame clevetiri.

Brașov, 15 Decembrie v.

Numărul „Tribunei“ de Mier-
curi 14 (26) Decembrie a. c. nu ni-a
sosit la redacția cu posta de ieri.
Se vede, că „bunilor noștri con-
frați“ li-a fost rușine să ni-lu trim-
etă, din cauza infamiilor ne mai
pomenite, ce le debiteză ei la adresa
„Gazetei“ și a proprietarului său, în
articulul de fond din acel număr.
Astăzi însă, primind „Tri-
buna“ de Miercuri dela un prieten
din localitate, a trebuit să vedem
și să ne convingem cu cea mai mare
măhnire sufletească, până la ce
grad poate să înjosască reînța și
patima orbă pe nisce omeni fără
fond intelectual și fără cultura
inimei.

O profundă aversiune ne-a cu-
prins, când am citit pamfletul
„Tribunei“ intitulat „O bucuria a
Ungurilor“, der ni-amu disus, că
nu putem tăce nici un moment
față cu astfel de inviniri infame,
ca cele ce ni-se aduc în-
tr'insul.

Cetindu-lu ni-amu adus aminte
fără voiă de cea întâmplare, când
unul a fost prins în flagrant, că
a furat un obiect, der a luat-o
la fugă, er păgubașul după elu strig-
gându: „prindeți hoțul!“ Hoțul
îns în viclenia lui, ca să scape, a
strigat și elu fugind: „prindeți ho-
țul!“ pentru ca trecătorii să fiă
duși în erore și să credă, că elu
este care urmăresce, era nu celu ur-
mărit.

Cam așa voiesc să scape și
„bunii noștri confrăți“ de răspun-
derea, ce-i lovesce pentru faptele
lor neleale, nesocotite și neromâ-
nesci s'evărșite în paguba solidari-
tății noastre naționale, prefăcându-
se, că ei sunt cei atacați și nu cei
ce atacă, că ei sunt cei denunțați și
nu cei ce denunță.

Vedându, că prin publicarea ar-
ticulilor stângaci, nechibzuiți și
tendentioși ai „aprigului luptător“
V. Mangra, nu numai că nu și-au
justificat înaintea publicului român
procederea din ajunul adunării dela
28 Noembrie a. c., deră au datu pri-
legiu foilor unguresci de a-se bu-
cura de destăinuirile, ce le făcu d-lu
Mangra privorul la tratările d-sale
cu d-lu Dr. Alex. Mocsonyi și la
pretinsa atitudine a acestuia în in-
trunirea intimă din Arad dela 14
Octomvre a. c., constatându la rên-
dul lor, în conformitate cu afir-
mările d-lui Mangra, că s'a întem-
plat o ruptură principiară în si-
nul partidului nostru național,
„bunii noștri confrăți“ dela „Tribuna“
s'au adunat la sfat împrejurul
mesei redacției. La întrebarea, cum
se scapăm din această încercătură?
ei și-au disus: „Gazeta“ ne combate
cu argumente tari, cari pot des-
chide ochii omenilor nepreocupați
asupra uneltirilor noastre, ea ne este
prin urmare cea mai periculoasă. Hai-
deți să-i jucăm o festă, ca și care
nici dela „dibăcia“ noastră probată
nu s'a așteptat; să d'icem, că „Gazeta“
este, care ne-a denunțat înaintea

Ungurilor, ea și nu Mangra „a des-
tăinuit într'o serie de articuli tôte
sfătuirile intime, ce s'au urmatu în-
tre fruntașii români“ și ca vorba
noastră se aibă și mai multu efect
și se putem declara „Gazeta“ și
pe proprietarul ei ca trădător de
neam, — să susținem, că în urma
acelor „denunțări miserabile“ ale
„Gazetei“

„...agenții administrativi, începându
cu vicepanii și terminându cu plăeșii dela
sate, au primitu ordinu intimu, ca să
supravegheze cu cea mai mare rigore ori-
ce persoană, ori-ee mișcare: pe sciturii de
carte, care umblă printre popor, pe cei ce
colecteză bani (fiă pentru ori și ce scop);
ba antistilor comunale și oficiilor pos-
tale s'a datu chiar ordinu să facă in-
dată arătare pentru confiscarea banilor,
pe motivu, că „Românii au organizare
secretă, pentru care adună și bani.“ („Tri-
buna“ nr. 266 dela 14 (26) Decembrie n.)

Să d'icem mai departe, că nu
mai „er amu primitu înștiințare din
provinciă“ despre tôte aceste; astfel
lucrul va păre mai credibilu ceti-
torilor noștri, căroră, deși cei mai
mulți nu cetesc „Gazeta“, totuși
nu li-se va păre credibilu, că „Ga-
zeta“ se se fi făcutu denunțanta
Românilor.

Ca „pupăză pe colac“, cum se
dice în Ardeal, „bunii noștri con-
frăți“ au mai trasu în joc și „Drep-
tatea“, făcându-ne indirectu totu pe
noi responsabili pentru pretinsele
ei denunțări. Scopulu însă li-a fostu
de-a lovi de astă-dată mai multu în
noi, ceea ce se vede și din următo-
rulu pasagiu:

„Noi, cari scim bine, că nici pe un
momentu nu ne-amu abătutu de pe calea
legii, de siguru nu ne vomu înfrica... D-lu
Mureșianu s'și facă îns socotela cu con-
știința-i de Român, când va auți despre
șicanele ce voru trebui să îndure cei dela
sate tocmai în urma unu ordinu ministerialu
basat pe destăinuirile „Gazetei“, primite de
adversarii partidului naționalu cu satisfac-
ția...“ („Tribuna“ nr. 266 din a. c.)

Și acuma urmază conclusiunea,
„lovitura de morțe“, ce ni-o dau
scribii dela „Tribuna“ d'icându:

„Nu ne indoim, că prin trezia minții
și a spiritului lor leal, cei angajați în
lupta națională vor veghia, ca denunțările
infame ale păcătoșilor „frăți“ să nu pă-
gubescă partidului naționalu. Totu așa obștea
română va repudia cu tôte hotărira nu so-
lidaritatea în principii numai, der ori-
ce legătură cu ciumații, care facu servicii neîm-
păcaților adversarii, ai partidului naționalu
român.“

Scopulu li-a fostu deră, să ne
mai declare și de „ciumați“. Până
acuma ne-au onorat numai cu epi-
tete de „baba Gazeta“, „baba clonța“
„Donchiotulu și ramolitul dela Ga-
zeta“, „organulu zăpăciților“ etc.
etc., er astăzi, când se vedu strinși
în chingă de logica acestor „zăpă-
ciți“, nu se mai mulțimesc cu atâta,
ați trebuie să afe cetitorii „Tri-
bunei“, că suntem nisce „denunțanți
miserabili“, nisce „ciumați“, de cari
trebuie să fugă și să se ferescă toți. Cu
alte cuvinte, li-se spune, ca nu cum-
va să caute a se apropia de „Ga-
zeta“ și a ceti ceea ce ea scrie, că

prea ușor ar pute să cunoscă din-
tr'insa tôte perversitatea scribilor
dela „Tribuna“.

Bucuria Ungurilor asupra „des-
tăinuirilor“ o fi fostu cum o fi
fostu, der bucuria scribilor dela
„Tribuna“, că au ajuns la acestu
ingeniosu espedientu spre a scăpa de
argumentele neresturnabile ale „Ga-
zetei“ și spre a-o nimici, ei la rên-
dul lor, executându-o formalu în-
aintea publicului lor cetitoru, trebuie
să fi fostu enormă.

Aici, față cu diarulu „Tribuna“,
se adevăresce, ceea ce a imputatu,
într'unulu din articuli săi de tristă
celebritate, d-lu Mangra fără denici
un temeu organului nostru, că
adecă: „diatribele lui sunt scrise
fără control și isvoresc, nu din logica
faptelor, ci din pasiunile omenesci. Unde
pasiunile predominesc, rațiunea se întu-
necă“.

Intru atâta au fostu predominii
de pasiune scribii dela „Tribuna“,
incătu nu s'au gânditu, că afirmarea
lor îndră-netă și infamă că „Gazeta“
ar fi „destăinuitu într'o serie de ar-
ticuli tôte sfătuirile intime, ce s'au
urmatu între fruntașii români“, era
în directă contradicere cu afirmarea,
ce-o făcuse înainte cu patiu d'ile in-
suși d-lu Mangra, totu în „Tribuna“,
scriind din cuvântu în cuvântu:

„Gazeta Transilvâniei“ rătăcesce și
se perde în digresiuni de detalii, parte de-
naturându, parte prefăcându faptele și lu-
curile, cari au precedat adunarea dela
Sibiu, incătu „lămuririle“ sale numai de
lămuriri nu pot servi. („Tribuna“ nr. 262 dela
9 (13) Decembrie a. c.)

Cum der amu destăinuitu „tôte
sfătuirile intime“, ce s'au urmatu
între fruntașii români, când însuși
d-lu Mangra, „distinsulu lor amic“,
se plânge, că n'amu destăinuitu ni-
micu, când se plânge, că amu retă-
cutu fapte și lucruri, cari au prece-
datu adunarea din Sibiu*) și că din
causa acesta a rămas nelămuritu?
Cum amu destăinuitu noi ore „sfă-
tuirile intime“, când pe basa acestoru
constatări d-lu V. Mangra își
incheiă articolulu cu următoarea anun-
țare:

„Facu venerabilei „Gazete“ plăcerea
de a mă anunța, că fără șovăire și câtu mai
fidelu voi face și eu istoricul celor
întemplate dela procesulu Memorandului in-
coco și în specialu alu lucrărilor pregă-
titoare pentru adunarea dela Sibiu, pen-
tru ca lumină să flă! („Tribuna“ nr. 262
din a. c.)

Și decă „luptătorulu“ neîntre-
cutu alu „Tribunei“, în urma acestei
anunțări vine și face în alu doilea
articulu, publicatu în colonele ei, „re-
velările“ său destăinuirile, cari, cum
însuși „Tribuna“ recunosc, au cau-
satu cea mai mare plăcere nu „Ga-
zetei“, ci foilor unguresci ca „Pesti
Naplo“ și „Budapesti Hirlap“, noi
suntem ore de vină? Decă d-lu
Mangra comite o indiscrețiune, care
face bucuria adversarilor noștri,
„Gazeta“ a comis-o?

Avem înaintea noastră atâtu
diarulu „Pesti Naplo“ dela 23 De-

cembrie, câtu și „Budapesti Hirlap“
totu dela 23 Decembrie — la cari
se provocă „Tribuna“ pentru susți-
nerea afirmării intame, că amu fi
făcutu „bucuria Ungurilor“. „Pesti
Naplo“ publică sub titlulu „epilogulu
adunării valahe din Sibiu“ unu es-
trasu lungu din articolulu d-lui V.
Mangra apărutu în „Tribuna“ dela
10 (22) Decembrie a. c. cu declara-
rea hotărută, că aceste sunt „destăinu-
rile interesante“ cu cari răspunde „Tri-
buna“ celorlalte foi române. Eară
„Budapesti Hirlap“ sub titlulu „Mo-
csonyi și Tribuniștii“, publică ase-
menea unu lungu extrasu din amintu-
lulu articulu, introducându lu cu
cuvintele: „In numerii ultimii ai
„Tribunei“, Vasile Mangra fostu pro-
fesoru în Arad face într'unu ciclu
de articuli istoricul desbinării Ro-
mânilor“...

Nici unulu din aceste două diare
nu citeză măcaru unu singuru cu-
vântu din „Gazeta“. „Pesti Naplo“
dice numai că „Tribuna“ răspunde
cu destăinuiri „Gazetei“ și „Drep-
tății“; eră „Budapesti Hirlap“ nici
nu amintesc numele „Gazetei“.

Ei bine, acuma ve întrebăm:
unde sunt „destăinuirile“, ce le-a
făcutu „Gazeta“ și de unde a pu-
tutu răsări acel ordinu ministerialu
„basat pe destăinuirile „Gazetei“, în
urma căruia voru avé „să îndure
șicanele cei dela sate“? Decă mai
este în voi o picătură de simțu de
omera spunei și arătați, pe ce
v'ați întemeiatu, când ați ridicatu
cea mai gravă acuzare, ce se pôte
face unui frate, unui Român?

Der este invederat, că după
acastă probă de „iubire de adevăr“,
de „corectitate“, de „cinste“ și de
„sentimentu românesc“, ce ni-o
dau scribii dela „Tribuna“, nu mai
putem sta de vorbă cu ei; der sun-
tem în dreptu, ca parte atacată și
ca cel mai vechiu organu româ-
nescu, care totdeauna a fostu gelosu
de reputațiunea sa și de integritatea
și independența caracterului său na-
ționalu; suntem în dreptu ca Ro-
mâni și ca membrii ai partidului
naționalu român, pentru a căruia
înființare amu stăruitu, amu mun-
citu și amu jertitu atâta amar de
timp; suntem în dreptu, d'icem,
să întrebăm pesusțitorii „Tribunei“
cari angajează și hrănescu pe scribii
ei, și cari, după cum se susține,
sunt însi-și membrii comitetului par-
tidei noastre: găsescu ei convenabilu
cu interesul causei noastre și în deosebă
cu interesele partidului nostru na-
ționalu, ca organulu, ce-lu declară
de organu acreditatulu lor, să comi-
tă asemeni infamii, să se folosescă
de minciunile și scorniturile cele mai
detestabile, și să turbure cu atâta
perversitate buna înțelegere dintre noi?

Este timpululu supremu ca cei
ce susțin „Tribuna“ să se îngri-
jescă de a face ordine în redacția
ei, unde, de când cu întemnițarea
președintelui Dr. Rațiu, domnesce
o completă anarhia, căci la din
contră îi vom face pe ei răspunde-
tori înaintea națiunei pentru mișe-
lescile uneltiri ale scribilor lor.

*) A se vedé și articulu intitulatu „Lămu-
rir“ nr. 261, 262 și 263 ai „Gazetei Transil. a. c.“

Alianța franco-rusă-engleză.

Țiarul englez „Times“ publică o lungă depeșă dela corespondentul său din Paris asupra situațiunii politice în Europa și asupra eventualității unei apropieri anglo-ruse și franco-engleze. Autorul acestui document nu vede decât trei cestiuni de natură a divisa serios puterile, a căror unire o dorește: aceea a Egiptului, a Palmirilor și a Dardanelor, der nu crede regularea lor imposibilă. Elu este sub impresiunea, că lumea politică franceză s'a interesat foarte mult de incidentele șederei prințului de Galles în Rusia, incidente pe cari le relatează într'unu paragraf, pe care îl reproducem în parte:

Prințul de Galles a dezvoltat cu această ocaziune o prodigiasă abilitate. Unu amic, care a sosit din Petersburg, unde se găsea în pozițiune de a vedea și de auzi, mi povesteste, că Țarul era cu totul delectat prin prezența sa și că esclama în rusesc și englezesc cu unu ton, spre a fi înțeles de totu anturagiul său: „Ce amabilitate! Ce încântătoare maniere!“

Prințul de Galles fu celu dintâiu, care, după mórtea lui Alexandru alu III, a salutat pe Nicolae II cu titlul: „Majestatea Vóstră“, și Țarul într'o exploziune de admirațiune esclama: „Ce diplomat e unchiul meu! Pécatu, că constituțiunea engleză îl împiedecă de a fi ministru alu afacerilor streine în țera sa; s'ar fi vedut atunei lucruri surprindtore“. Cum tóte acestea se dicu și se comentéză în Rusia, unde fără indoială se mai esageréză încă, svonul începe a sosi și pe aci, și se cunoscú asemenea cuvintele, auzite de întréga curte, prin care Țarul a răspuns felicitărilor prințului cu ocazia suirei sale pe tron: „Puteți fi sigur, că pecátu voiu trăi, nu vor fi între noi și țările nóstre, decâtu sentimente de amicițiă“.

Corespondentul lui „Times“ asigură, în consecință, că „prințul de Gles este acum obiectul tuturor reflexiunilor în cercurile guvernamentale și politice franceze“ și pune mare speranță în constituirea acestei triple înțelegeri franco-ruso-engleze.

Scandalu în camera franceză.

În ședința dela 24 l. c. a Camerei franceze s'au întemplat scene foarte furtunoase. Socialiștii francezi au provocat unu scandalu, calumniându pe guvernul în numele sfântu alu egalității. Ei au atacat pe ministrul de războiu, pe Brisson și pe ministrul președinte.

Camera debătea proiectul de lege asupra trădătorilor de patriă. Proiectul l'a înaintat Camerei ministrul de războiu. În sensul acestui proiect, trădătorii de patriă sunt de a-se pedepsi cu mórte. Majoritatea Camerei aprobă acestu proiect. Atunci socialistul Jaurès, conducătorul grupului socialist în camera franceză, atacă pe guvernul în modu vehement. În codul penalu militar — dize Jaurès — trebuie introdus principiul egalității. Trebuie aplicatá măsură egală fiă-cărui. De două-deci de ani toți trădătorii de patriă au fugit dinaintea pedepsii. Dela Bazaino până la Dreyfuss nu s'a aflatu nici unulu dintre ei, care se fi privit în fața legii cinstit și cu curagiu. Dreyfuss n'a fostu osenditá la mórte, fiindcă n'au cutezutu... Oratorul n'a mai pututu continua, căci în sală s'a iscatu sgomotu uriașu. Deputații săriră de pe bănci și membri din centru isbuciră în strigate sgomotose:

Ai vătématu tribunalul militar! Calumniezi guvernul!

Mai mulți deputați au cerutu, ca președintele să îndrumeze la ordine pe Jaurès; acestei dorințe a satisfăcutu președintele Camerei Brisson. Jaurès însă n'a luatá la cunoscință îndrumarea la ordine, ci și-a continuatú vorbirea în tonul de mai înainte. În urma acestá Brisson i-a detrasú cuvântul, der Jaurès în locu se se supună, și-a continuatú vorbirea, începéndu să vătème pe Brisson.

După acestá centrul a pretinsu, ca Jaurès să fiă eschisú din Cameră, ceea ce s'a și întemplat, cu tóte protestările so-

cialiștilor. În urma acestá s'a produsu unu scandalu, care a făcutu necesară suspendarea ședinței.

Procesul lui Dreyfuss.

Cu data de 22 l. c. se telegrafiază din Paris: Eri s'a continuatú pertractarea pe lângă aceeași interesare din partea publicului; pertractarea însăși a fostu foarte agitată. În rëndul ascultării martorilor s'a răpitú multu timp cu luarea fasiunilor lui Berthlos, șeful secțiunii antropometrice a prefecturei polițiale. După ascultarea martorilor și-a rostitu procurorul rechizitorul accentuând, că faptul traderei de patriă e dovedit, și astfel tribunalul trebuie să enunțe sentință aspră, pentru ca să servescă cu exemplu înfiorătoru fiă-cărui. Lungul rechizitoru concludu, că pe lângă luarea în considerare a unor împregiurări atenuante, în locu de pedepsa cu mórte ar fi să se enunțe asupra lui Dreyfuss deportațiunea pe viață.

Azi după amez publicu numerosu așteptă cu agitată curiositate publicarea sentinței. După rostirea pledoarului tribunalul se retrage, la 5 1/2 ore séra să aducă sentința. După consultare de cinc pátarre de óra, a revenitú în sală și a publicatú următorea sentință:

„Tribunalul militar a pusú membrilor săi următorea intrabare: Vinovatú e căpitanul Dreyfuss, sortatú la statul majoru, de faptul, că în 1894 a estradatú unu puteri străine or agentului aceleia unu anumitú număr de acte secrete, și prin acestá a datú puteri acesteia în mână mijlocul de a începe războiu contra Franței? La acestá întrebare s'a răspuns unanim cu da. Acusatul a trebuitú declaratú vinovatú.“

La auzul acestora în sală s'a produsu mișcare și s'a strigatú: Trăiască patria!

Tribunalul condamnă pe căpitanul Dreyfuss la deportațiune de fortăretá pe viață și la degradare militară.

Afară de aceea Dreyfuss suportă speșele procesului.

Tot-odată i-se dá de scire, că pentru insinuarea apelațiunii i-se dá terminu de 24 ore.

SCRIRILE PILEI.

— 15 (27) Decemvre.

Congregațiunea comitatului Huniádórei. Ni-se scrie din Deva: În ziua de 29 Decemvre st. n. se va ține congregațiunea comitatului Uniádórei. Membrii români aru trebui să se prezenteze la acestá congregațiă în numărú câtu mai mare, deórece se voru discuta obiecte foarte interesante și de însemnătate pentru poporul nostru de aici. Vă trimitú tot-odată și lista viriliștilor români. E caracteristicu, că între viriliști suntú la vr'o 45 Jidani.

Din Bucuresci. Regele a răspuns următorele comisiunii Camerei însărcinatá să presinte răspusul la Mesagiu: „Domnule președinte, Domnilorú deputați! Regina și Eu suntemú adencú recunoscători pentru sentimentele, ce Ne arătați astăzi în numele țerei, care cu privilegiul nunței Nóstre de argintú, Ne-a datá atatea scumpe doveți de iubire și credință. Spiritulú înțeleptu și patriotic, care conduce lucrările Reprezentațiunii Naționale este, pentru guvernul Meu, unu puternicu sprijinú, spre a aduce la bunú sfirșitú proiectele de legi, ce vi s'au prezentatú, și mai alesú spre a ușura efectele crisei agricole, ce apasă așa de greu mai cu sémă asupra populațiunii rurale, vrednică de tótá Nóstra îngrijire. Am convingerea, că și în acestá sesiune Camera deputaților va fi însuflețitá de același doru de binele țerei, despre care a datú până acum doveți netăgăduite, și că va lăsa astfelú în urma sa aminciri neșterse de o rodnică activitate. Pétrunsú de acestá convingere, Vă mulțumescú încă odatá căldurosú de bunele urări, ce Ni-le aduceți în numele Adunării deputaților, Noué și familiei Nóstre“.

D-lu Dr. Rațiu greu bolnav. Din Seghedin i-se scrie „Tribunei“, că d-lu Dr. I. Rațiu de câtăva vreme se rēcise tare, încátu nu mai ese din tuse, fierbiuțeli și friguri. Crisa ajunsé până acolo, încátu trei zile n'a pututu lua nutramentu, nici n'a pututu dormi. În órele de visitá bolnavul e îngrijitú de soția și de ficele sale, der când dênsele nu se află acolo, servitorii nu-și factú datoria de a-lu îngriji cum se cuvine.

Papa și Rusia. Din Roma se telegrafieză, că consultările privitoare la afacerile bisericesci s'au amânátu până la Ianuarie. Și dice, că conferența va discuta modalitățile, cari să facă posibilá apropierea dintre Papa și biserica ortodoxă rusescă. „Revue de deux Mondes“ publică unu articolu intitulatú „Roma și Rusia“, în care se ventiléză ideia unirei între biserica romano-catolică și rusescă. Articolul a făcutu mare sensatiă în Vaticanu și episcopii comentéză viu singuraticele lui puncte. Fiind-că Brunetie, redactorul răspunsabilu alu numitei foi, a fostu primitú zilele trecute într'o lungă audiență la Papa, se presupune, că numitul articolu ar fi fostu inspiratú de Papa. — În Vaticanu a sositú la 24 l. c. scirea, că Țarul Nicolau II a însărcinatú pe prințul Lobanov să notifice Curții papale suirea sa pe tronul rusesc. Scirea acestá a făcutu mare bucuriă Papei și cercurilor din Vaticanu, mai alesú, că prințul Lobanov e persona grata la curtea papală. În Vaticanu domnesce părerea generală, că lui Lobanov îi va succede să stabilescă raporturi amicale între Rusia și Vaticanu.

Diplomați scriitor. „Indépendance belge“ dela 20 Decemvre publică următorea notiță: „Ministrul României la Bruxelles, d. G. Bengescu, s'a întorsú după o lipsă de câte-va zile. D. Bengescu, care terminá acum o Bibliografiă franco-româná a secolului XIX, a căreia dedicațiă M. S. Regele României a primitu, se dusesé să culégă în Biblioteca națională din Parisu ultimele materialuri necesare terminării și publicării cărții sale. În timpul sederii sale în Franța d. Bengescu a avutú prilejú să supună planulú operei sale mai multorú membri ai Academiei de inscripțiuni, cari l'au încurajatú să începă fără întârziere imprimarea ei; d-nii Leopold Delisle, Gaston Paris, de Boislesle, membri ai institutului, pe cari A. S. R. ducele d'Aumale îi intrunise la dejunú Mercuri, la Chantilly, cum și pe d. Bengescu, se intereséză multu de acestá nouă publicațiune a eruditului diplomatu românú, ale cărui precedente lucrări au fostú încoronate de două ori, după cum se scie, de către Academia franceză“.

Societatea de cultură macedo-româná din Bucuresci a hotărítu, ca în ziua de 16 v. c. să dea o reprezentațiă teatrală pentru sporirea fondurilor necesare înființării unei școle românesce în Macedonia, care să servescă de modelu. Pentru această reprezentațiă, societatea macedo-româná are concursulú mai multorú artiști de valóre.

Lista juraților pentru procesul de presă alu „Dreptății“, care se va pertracta în 28 l. c., este următorea: Agátsy Benedek, Dr. Kisfáduy Kálmán, Bandl Rezsó, Blau David, Dr. Csurgay Soma, Csasznek Iószef, Deutsch Bernat, Dr. Frank Iános, Gärtner Rezsó, Gokler Antal, Gotthilf Ferencz, Geml József, Gombó Béla, Gyika Imre, Hinterseer Ulrich, Jahner Károly, Jezsenszky Béla, Dr. Keppich Henrik, Kecskeméti Sándor, Klein Dávid, Kerekes István, Kohányi Mór, Ludvig Mihály, Meisner Sándor, Nenadovics Sándor, Perényi Adolf, Pausz László, Schäffer Károly, Dr. Schwarz Lajos, Sztura Szilárd, Schlichting Ede, Steiner Ferencz, Schwarz Adolf, Szigmund Sándor, Dr. Vértés Adolf și Dr. Veldin József; ér ca suplenti: Lászlóffy István, Mayer Agoston, Pavlovits Sándor, Dr. Petruss József, Pendl Adám, Rudolf József, Rieger Ferencz, Sternthal Salamon, Dr. Sternfeld Izidor, Spitzer Iacob, Szwarcz

Márk, Dr. Telbisz Imre, Dr. Tötössy Géza, Dr. Tauffer Jenő, Tauber Manó, Vimmer József și Witzenecz Márton.

Unu fișpan și „panslavii“. Cu mare supărare publică „P. Lloyd“ următorea scrie: Banca comercială („Pryemislmi spolok“) din Liptó-Sán-Miclăușu alese de curénd, ca membru în directoriu, în locul sincoigășului Petru Heléczy pe fișpanul Ludovicu Kürthy. Slovaci voru să arangieze fișpanului unu conductu de facile, care însă nu se făcu. În ziua următore se presentá la fișpanul o deputațiune sub conducerea vice notarului comitatensú Rudolf Balló și îi predece diploma, cu o alocuțiă ținută în limba slovacă. Fișpanul răspunde ungu-resce, ceea ce însă avu numai efectul, că domni la tóte întrebările fișpanului răspunseră totú în limba slovacă, și apoi se plânséră în țiarulú „Narodnie Noviny“, că n'au înțelesú nici unu cuvântu din vorbirea fișpanului.

Listele de Crăciunú ale ministrilor. Pe când d-lu Wekerle își pachetéză mobilele, ca să iésă din locuința ministrului președinte, în clubul partidei liberale se fabrică listele pentru noulu ministeriu. Domnesce credința generală, că Coloman Széll va refusa de-a forma cabinetul, și astfel se făcu diferite combinări pentru unu ministeriu Bánffy. Miniștri Wekerle, Szilágyi, Andrassy și Hieronymi se despartú definitiv de fotoliile lor, la ceilalți miniștri rémași însă sigurú contéză Bánffy. Astfelú deci în clubul partidei liberale își gândescú în următorul modú cabinetul Bánffy Nr. 1: Presidiu și interne Bánffy, finance Ludovicu Láng, ad latere Br. Samuilu Josika, comerciu Bela Lukács, justițiă Ignat Darányi, agricultură conte Andor Festetich, honveđi Br. Geza Fejerváry, instrucțiune br. Eötvös Loránd, Croația Emericu Josipovich. Urméză apoi combinațiă cabinetului Bánffy Nr. 2: Presidiu și interne Bánffy, finance Ladislau Lukács, ad latere Br. Geza Fejerváry, comerciu Bela Lukács, justițiă Stefanu Teleszky, agricultură conte Andor Festetich, honveđi Desideriu Gromon, instrucțiune Br. Roland Eötvös, Croația Emericu Josipovich. Mai circuleză apoi în clubul partidei liberale o a treia listă, pe care figureză numele lui Stefanu Tisza și alu lui Augustinu Pulszky.

Deprinderile de arme ale oficerilor în rezervă s'au modificatú din partea ministrului de resbelu comunu în următorul modú: oficerii în rezervă își voru face deprinderile de arme obligate în celú dintâiu, alu treilea și alu șeselea anu următoru după anul de serviciu actualu; ér oficianții militari, medicii și oficianții de manutanță în alu doilea, patrulea și alu șeselea anu următoru după anul de serviciului actualu.

Prințu osenditú. Din San-Remo se scrie, că prințul Demidoff a fostu condamnatú la două luni temniță de către tribunalul din San-Remo. La pertractare au asistatú consulul generalu rusu din Genua și ambasadorul rusescú din Roma. Prințul Demidoff și-a păpatú tótá averea în Monte-Carlo și a făcutu mai multe malversatiuni.

Studentii dela univevitatea din Petersburg au formulatú o rugare către Țarul Nicolau II, în care espunú, că nu suntú tractați amésuratú etății și gradului lor de cultură, și rógă pe Țarul, să le redea drepturile ómenilor maturi și ale cetățenilor academici. Rugarea s'a decopiatú în 20 esemplare, s'a împărțitú la 20 membri din comitetul studentilor, pentru-ca oricare dintre ei la cea mai bună ocaziune să o pótá imanua Țarului.

Scóterea din circulațiune a banilor celor vechi. Încă odatá atragemú atențiunea cetitorilor, că cu sfirșitul anului acestuia (31 Decemvre st. n.), banii de aram de câte 4 cr. și bănuțele de argintú de câte 20 cr. voru fi scóse din circulațiunea pri-

vată. În decursul anului viitor vor mai putea fi primiți acești bani numai la casele publice ale statului. Locuitorilor dela sate mai ales le atragem atențiunea asupra acestei împrejurări, pentru ca cei ce au bani de aceștia, să grăbescă a-i schimba până la finea lunii acesteia (după stilul nou), ca să nu rămână în urmă de pagubă.

Discursul ministrului Al. Lahovari în sesiunea națională,

ținută în ședința dela 2 Decembrie v. a
Camerei române.
(Urmare.)

În sfârșit, d-lor, ca să nu lungesc aceste sesiuni, căci e convinsă Camera, și ca să nu insistăm prea mult asupra acestor fapte, v'am citat și în privința școlilor și în privința proceselor de presă și a legilor electorale, și în privința judecăților, fapte cari s'au petrecut totuși timpul cât d-nii Sturdza - Brătianu erau la guvern, miniștri a totuși puternici, necontradiși și mai necontradiși de nimeni în această țară. Totuși în timpul d-lor la 1885 s'a mutat la Clușiu curtea cu jurați pentru judecarea proceselor de presă, fiindcă curtea dela Sibiu achitase, mi-se pare, câți-va acușai, ast-fel, că decă noi astăzi suntem contemporanii efectului, d-lor au fost contemporanii cauzei. În toate aceste lucruri, cari nu sunt nici mai grave, nici mai puțin grave în privința Românilor de dincolo, petrecute în timpul guvernului d-lui Brătianu, d-lui Brătianu și d-lui Sturdza nu au protestat, ca guvern nu au intervenit, și foarte înțelepțesc au făcut.

Când însă pasiunea orbă de ați îi face să uite înțelepciunea de altă-dată, nu mi-e permis mie să le aduc aminte a această înțelepciune, nu numai pentru a ne apăra pe noi în prezent, dar mai cu seamă pentru a-i apăra pe d-lor în viitor, fiindcă venind la putere totuși aceeași politică vor face? Dar fiindcă pe lângă aceasta au aruncat în opoziția toate aceste declarațiuni și declamațiuni mai mult sau mai puțin socotite, mie mi-se pare, că într-o țară românească, demnitatea, mândria țerei românești, va plăti toate aceste acte neuzitate ale d-lor și că vom mai avea ocaziune, nu știu în ce an — eu doresc să fiă cât mai departat în privința aceasta — să mai auzim câte-va din injositele și intristătoare rânduri, cari vi-le-a cetit d-lui Arion în Camera românească.

Der, d-lor, totuși în același timp o mișcare se produsese în această țară, o mișcare de simpatii, de frații, o mișcare pōte de acel entuziasm cam imprudent, pe care îl lauda d-lui Ștefănescu, der în contra căruia un guvern trebuie până la ore-care punct să arate — afară când e împins în ultima sa poziție de apărare, — să arete multă indulgență și multă toleranță. D-lui Sturdza și d-lui Brătianu atunci au fost foarte categorici, foarte repedi și foarte strașnici la execuțiune. Au luat Transilvania, după cum spune că i-am acuat, au luat pe Transilvăneni de umeri, cinci, șese, câți au apucat, și i-au sburat peste hotărâ fără nici o formă de proces și fără nici o neliniște sufletescă despre ce va dice opinia publică.

Era o societate „Carpații”, modestă, liniștită, nu ca „Liga Culturală”, nu se plimba pe uliți cu drapela, nu lăsa proclamațiuni ațâțătoare pe ziduri, nu eșia la drum, ca să țină discursuri, nu ataca o putere străină în piețele orașului. Într'unu localu închis, împrejurul unei mese, făcea ore-care manife-tații de simpatii în limitele constituționale. Atunci, societatea, pe care nu putea să o desființeze după legile noastre, a spart-o cu poliția și a desființat-o prin forța brută, tăind astfel dela început ori-ce încercări de simpatizare, sau de înfrățire a Românilor din partea aceasta a Carpaților cu Românii de partea cealaltă. Chiar ideile imprudente, der mărginite la manife-tații, curată constituționale, cum sunt articolele din gazete și cum sunt manife-tațiunile în locuri închise, nu le-au tolerat unu moment.

Atunci d-lui Cogălniceanu v'a inter-pelat, și cu această ocaziune a făcut unu lung discurs, unde a tratat dela începuturile ei chestia Românilor de peste Carpați. Acest discurs, d-lui Sturdza a lădrănit s'îl imiteze și să copieze chiar fraze din el, când m'a interplat pe mine în Senat.

D-lui Cogălniceanu, care era pe bandle opoziției, putea să spuie ori-ce, putea să vorbescă liber, mai cu seamă, că nu avea nici pretențiunea să fiă, ca șefu de partid, unu viitor șefu de guvern. D-sa

putea să vorbescă mai liber atunci, decât d-lui Sturdza astăzi, fiindcă nici purta sarcina unu trecut greu, nici răspunderea unu viitoru amenințător.

D-lui Cogălniceanu interplată în sesiunea expulșărilor Românilor din Transilvania; între acești Români erau trei-patru tineri, cari se probase, că aruncaseră unu manifest, în adevăr violent, la poșta. Mai erau și doi bărbați, tata și fiul Ciureu, absolut străini de totă această afacere, însă cari supărau pe guvernul de atunci cu organulu scris în limba franceză. Guvernulu ia pe acești omeni și-i aruncă peste hotărâ în 24 de ore, desființeză societatea „Carpaților”, și când este interplat de d-lui Cogălniceanu, în Camera, răspunde cum voiu avea onōrea a vă citi.

Când este interplat de d. Mărzescu, în Senat, nu mai răspunde de loc, și interplaterea se sfârșesc prin darea de jos dela tribună a d-lui Mărzescu, cu forța brută. (Aplause).

Din acesta vom trage două învățăminte: întâiu, forma înțeleptă, patriotică, cumpănită a declarațiunilor lui I. Brătianu, care simțea foarte bine, că câtu de scumpă și de simpatică această sesiune pōte fi Românilor de aci, elu avea altă sarcină, mai strictă, mai patriotică chiar, de câtu a apăra românismulu de peste Carpați, sarcina să apere românismulu din Regatul României. Și acesta era prima datorie a unu ministru român, să nu compromită românismulu de aci și în urmă să se gândescă la frații mai departăți.

Pe lângă această politică legitimă a fost și o campanie urciōsă, care a încercat printr'o polemică violentă, altă cărei inspiratoru îl cunoșceți, să insulte, să calomnieze, să mișoreze această mișcare și s'o stîrpscă, decă se pōte, der asemenea mișcări nu se stîrpscă așa de iute.

Etă ce răspundea d. Brătianu d-lui Cogălniceanu. Este un răspuns rece, un răspuns cumpănit, un răspuns de om de stat. Veți vedea acum și articolele d-lui Sturdza, cu ce ură urmărește și persecută pe acei nenorociți, cari printr'o imprudență s'au espus să fiă aruncați peste hotărâ, muritor de fōme în țară străină.

Etă răspunsulu d-lui Brătianu: „Am dîșit întotdeauna Românilor de peste Carpați: să nu voiți, ca d-vōstră să dați direcțiune politicei noastre. Noi, cari ne cunoșcem țera, cari am luptat, ca s'o aducem unde este, să ne lăsați în pace să ne regulăm politica noastră, căci noi nu ne amestecăm în luptele în contra Ungurilor. Eu am spus membrilor Aca-demiei, cari sunt de dincolo de Carpați, ca d-lui Babeș: Când unu om d'abia își cultivă grădina lui, ar fi unu neghiob să mērgă să cultive grădina vecinulu.”

Nu pōte să fiă ceva mai categoric. D. Delavrancea dice: Brătianu avea inimă românească. Nu mă indoesc. Der elu n'a negat suferințele Românilor de peste Carpați. Intâiu vō voiu demonstra, că nimeni nu le-a negat, der Brătianu dicea: „Luptele dintre voi și Unguri nu mă priveșc”. Voiți o declarațiune mai limpede? Brătianu ore vorbesce de suferințe aci?

Nici nu pronunța cuvântulu. Pentru densulu, ce se petrecea peste Carpați, erau lupte între Ardeleni și Unguri.

Puteți găsi ore o declarațiune mai categorică de neingerință absolută și reciprocă? Eu aci voiu face ce voiu voi și vă opresc pe voi Transilvăneni, seu liberali, seu conservatori, să vă amestecați în politica mea de aci, și eu în schimb pentru acestu neamesteccu, care vi-lu impun, vă promit să nu mă amestec în luptele vōstre cu Ungurii, vă promit abstențiune.

Se pōte politică mai clară? De gēba o întortochiați.

D. I. C. Grădișteanu: O adoptați și d-tră?

D. Al. Lahovari, ministru de externe: Ionu Brătianu a calificat politica de astăzi a d-lui Sturdza cu cuvântulu de neghiobi; decă aceste cuvinte ar fi eșit din gura d-lui Carp, seu a mea, cari nu ne-am exprimat în modu așa de rece și categoric, deși susținem aceeași politică de neintervențiune, d. Sturdza ar fi calificat cuvintele acestea de trădare națională.

Nu puteți să vă indoiti. Ei! cine este neghiob? d. Sturdza? Cine este trădător? Brătianu? D-lor, grea alegere pentru d-vōstră între mort și între viu. Lasă consciința d-vōstră să deslege problema. Voiu dice însă că politica lui Brătianu, afară că a fost susținut prin nise mijloce esagerate, inotile și violente, dieu în trāsurile ei generale este conformă cu regulele unei politice corecte dela Statu la Statu, singura cu puțință în timp de pace, care nu pretinde și nu primesce intervențiune în afaceri interioare.

Ei bine, atunci cumpăna nu era cu totul dreptă, cum este astăzi; atunci noi nu am intervenit, der se intervenea la noi, cum s'a intervenit când s'au cerut seuse

și explicări pentru cuvinte, cari nu erau ale membrilor guvernului. Prin urmare, cum a dîșit foarte bine amiculu nostru d. Arion în elocuentulu său discurs, în locu să ne felicitați, că am făcut unu pas înainte, ne criticați; că decă n'am ajuns să intervenim la alții pentru ca să îndreptăm nedreptățile, cari nu sunt în sfera acțiunii, nici a puterei noastre, celu puțin alții nu intervin la noi, și acesta o datorie înțeleptă și demne politici a acestui guvern, a acestor adunări și mie, care am fost instrumentulu ei corect și convinsu. (Aplause).

A! decă am fost în pozițiunea din 1885, apoi de câteori nu ni-s'ar fi cerut seuse, căci nu trebuie să ne ascundem.

Pornirile noastre pōt fi generose, ideile pōt fi câtu de naționale, der manife-tările au fost violente fără margine și fără nici o grijă de ore cari datorii internaționale, cari trebuiesc pădite între două State neatărnate, cari se respectă unulu pe altulu. Nu puțin opoziția a împins pe cei sinceri și naivi la asemenea demonstrațiuni, cu speranța secretă să aducă unu conflict și a doua ediția a scrisorilor de altă dată ale d-lui Sturdza. Însă poziția guvernului de astăzi e mai respectată, căci atitudinea lui a fost leală față cu toți.

Nu totu astfel scria altădată d. Sturdza în „Voinea Națională” din timpul expulșărilor. Politica sa putea să fiă mai înțeleptă, decât astăzi, modul cum o susținea era totu violent și pasionat, numai cu o deosebire, că d-lui își întrebunța violența și „Voinea” în contra fraților, astăzi prea iubiți, de dincolo de Carpați. (ilaritate). Totu d-lui a aruncat celu dintâiu acuzarea seu calomnia de irredentism, pe care astăzi are nepotrivita îndrăsnelă a ne o atribui nou! Ascultați ceva probe de frații. „Voinea” din 11 Sept. 1885: „Datoria lor (a Ardelenilor) a fost de a nu crea țerei nici o greutate, nici o pēdă, care să i compromită relațiile cu țerile vecine. Destul suntem acușai, că am devenit unu focar de nihilism, destul, că din toate părțile ni-se aruncă în vinovățirea, că am nutri agitații de totu felulu; nu putem îngădui să fim taxați în fața Europei și ca unu focar de irredentism.”

În altu articolu de la 27 Februarie figurăză erăși sesiunea expulșărilor, în care, după ce amintesc regulele, după cum trebuie să se pōte statele unele cu altele, adauga:

„S'au trimis peste frontieră acei Transilvăneni (atunci nu erau, ca astăzi, frați prea iubiți) nu numai pentru că făcuseră o proclamația incendiară (câte de felulu acesta avem astăzi), ci pentru că această proclamația era rodulu unei societăți cu scopuri ascunse. Și în adevăr, ce era acea societate? În fașă încă (a crescut de atunci) ea declarase, că avea drept scopu stringerea de fonduri pentru ajutorarea Românilor de dincolo, spre a se duce înapoi cu mijloce dela noi. Der odată constituită, ea se manifesta, ca o societate politică, mai mult încă ca o societate de agitațiuni, căci agitațiune se numesc faptul de a eși cu stēgul pe strade și de a amenința, de a sparge geamurile ministrului austriac.”

Astăzi aceiași omeni aprobă stăta și găsesc legitime faptele, ce le pedepseau atunci prin expulșări și alte mijloce politienesce.

(Va urma.)

Mulțămită publică.

Subsemnatulu comitetu parochialu aduce prin acesta adencă mulțămită publică generoșilor d-ni Beniamin Hernea, și cu deosebire d-lui G. Pecci din Cămpina, cari făcend unu călduros apelu pentru unu balu în folosulu zidiri bisericii române gr. or. din cetatea Brașovului după ce au scos speșele, a rămasu profitu 600 lei, cari ni-s'au predat.

Aducem mulțămită la toți acei domni, cari au contribuit cu acea ocaziune în folosulu amintitei biserici.

Brașov, 15 (27) Decembrie 1894.

Comitetulu parochialu român gr. or. din cetatea Brașovului.

B. Baiulescu,
președinte.

Lazaru Nastasi,
secretaru.

NECROLOG. Dragina M. Teresia, tineră soția a d-lui Aureliu Motu, alesu preot în Calacia, după o convețuire abia de 26 zile, a răposat la 9 (21) Decembrie c. în Semeac, în anul alu 18-lea alu etății. O jalesce nemângăiatulu soțu Lazaru Adamovici și soția sa, ca părinți, apoi frați, unchi etc. — Fi-i țerena ușor!

Sciri telegrafice.

Budapesta, 27 Decembrie. Majestatea Sa a sosit astăzi dimineața aici. Incepend dela 9 ore voru fi primiți în audiență bărbații de stat. Banulu Croației a sosit erii aici din Agram.

„Festi Naplo” dice, că îndată ce va sosi aici monarhulu, partida liberală va afla completu cabinetulu lui Bánffy.

Este atară de ori-ce îndoielă, că cabinetulu Bánffy se va forma pe basa programulu partidei liberale și a cabinetulu Wekerle.

Astăzi după amiezii se va ține unu consiliu ministerialu, în care se va statori conținutul și textulu declarațiunii în care ministerulu Wekerle își va motiva, mâne în camera deputaților, cauza demisiunii.

Viena, 27 Decembrie. Monarhulu primu erii în audiență pe ministrulu Kállay, faptu, căruia în cercurile politice i se atribue mare însemnătate.

Paris, 27 Decembrie. Casimir Perier, președintele republicei franceze, primu pe generalulu rusu Tscherkoff, care notifică suirea pe tronul a țarului Nicolae II și îi înmână președintelui unu autografu alu țarului. Tot-odată îi împărtăși lui Perier mulțămita țarului pentru condolența Francei.

Directorulu țarului „Le Republicain”, Mirmande, fu deținutu, fiindu acuat, că a storsu bani.

Petersburg, 27 Decembrie. Țarul a numit pe contele Schuvaloff guvernorulu generalu în Varșovia.

Literatură.

Invitare la prenumerațiune la opulu: „Sciri și vorbiri”, culesu, apoi direse de Dr. Georgiu Popa. Prețulu unu exemplar 1 fl. A se prenumera până în 18 (30) Ianuarie la adresa: Dr. Georgiu Popa, în Arad (strada Csiki nr. 2).

DIVERSE.

Profețiile lui Falb pentru anul 1895. Renumitulu profețor de timp, Rudolf Falb, ne spune, că în anul viitor voru fi următoarele zile critice: 1) de primul ordin: 11 Ianuarie, 3 Februarie, 11 și 20 Martie 3 Aprilie, 22 Iulie, 20 Augustu, 18 Septembrie și 18 Octomvre; 2) de alu doilea ordin: 24 Ianuarie, 26 Martie, 25 Aprilu, 9 Mai, 22 Iunie, 4 Septembrie, 14 Octomvre, 2 și 16 Noemvre și 31 Decembrie; 3) de alu treilea ordin: 25 Ianuarie, 24 Maiu, 7 Iunie, 7 Iulie, 5 Augustu, 2 și 16 Decembrie. Cele mai puternice trei zile critice 11 și 20 Martie și 18 Septembrie, se voru potenta prin întunecim de soare. În totalu voru fi 25 zile critice. În cea dintâiu jumătate a lunii Ianuarie va căde multă zăpadă, pe când în Februarie mai puțină, și în această lună timpul va fi uscat și rece. În jumătatea dintâiu a lunii Martie va ploua și va fi cald, er cam prin 20 va căde multă nea. Aprilulu ne va aduce zăpadă, der și furtune, er în Mai voru domni mari furtune și viscole. O „lună rea” o numesc Falb luna lui Iunie, în care va ploua foarte mult și în care furtunile, rupturile de nor și esnodările voru fi la ordinea zilei. Repertoarul timpulu pentru jumătatea a doua a anulu 1894 va împărtăși-o Falb numai mai târziu.

Emigrări. Dintr'unu raportu alu ministerulu de comunicațiune din Londra se pōte vedea, că numărulu emigranților engleși, scoțiani și irlandezi, în luna lui Noemvre a. c. a fost de 11.184 până când în Noemvre 1893 emigrară numai 9123. Porțurile englese au fost cercetate de 4856 emigranți, față cu 3716 din Noemvre a. t. În 11 luni ai anulu curentu au emigrat din porțurile Anglei 217.312 persoane față cu 209.278 din anul trecut.

Proprietar: Dr. Aurel Măreșianu.

Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

